

سوره فرقان

آیه ۵۶

دورکن اساسی تربیت

۵۶- وَمَا زَلَمْنَاكَ الْاِلَهِيًّا وَلَا نَدِيًّا

ما ترا نرسد ازیم جز شادت دهند و بیم رسانا

آموزش و پرورش از اساسی ترین مسائل اجتماع انسانی و در عین حال یگانه هدف مقدس پیامبران آسمانی می باشد. پیامبر گرامی به تصریح قرآن بر اهمیت تربیت و تعلیم جامعه انسانی برانگیخته شده است. باین تفاوت که «تربیت» منظور اسلام، اهمیت بیشتری دارد و بر خلاف آنچه بردمان متخصصان مسائل تربیتی جاری است که «آموزش» را جلوتر از «پرورش» پادمی کند و می گویند: «آموزش و پرورش» اسلام گاهی «پرورش» دخیل از «آموزش» ذکر می کند و می فرماید:

«هُوَ الَّذِي بَقِيَ فِي الْاَلَمِينَ رَسُولًا
مِّنْهُمْ قَتَلُوا عَلَيْهِمُ اَيَاتِنَا وَلْيُرْسَلِيْهِمْ
يَعْلَمُوْهُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ» (سوره جمعه آیه ۲)

داوست که در میان درس بخواندها، پیامبر از خودشان برانگیخت، تا آن را از احکامات ما بجا بماند، بک گرداند (و تربیت کند) و کتاب آسمانی و دستورات حکیمانه خدا را بجا آنها بیاورد. همان طوری که ملاحظه می کنید جمله «ویرسلیهم» که به معنی تربیت و پرورش است کلمه کلیدی از جمله «ویرسلیهم» گفته شده تا اهمیت پرورش نسبت به آموزش یادآوری گردد.

باور این چه بهتر کشورهای اسلامی به پیروی از قرآن، تبلورهای مؤسسات فرهنگی زاغوش کرده و به جای آموزش و پرورش، پرورش و آموزش بویستند.

عوامل تربیت:

پرورش صفات یک انسان و مسائل اخلاقی، و سواددن دینیه های دلائل اخلاقی درگرو عوامل است که یکی از آنها «محورک» و «پرانگیزنده» و دیگری «مناخ» و «بازارزنده» است و به عبارت دیگر: یکی از عوامل، مثبت، دیگری منفی است و در تمام نقاط جهان تربیت «مناخ» یکی از این دو عامل امکان پذیر نیست.

عامل محرک و برانگیزنده، همان یاداش های نیکی است که از طرف مربی برای انجام عملی مقرر می گردد، و با یادآوری نتایج ارزنده است که خود اصل خودانگیزا آنرا بخالد دارد.

مقصود از عامل «بازدارنده» همان کفرها می است که از جانب قانونگذار، مبرجه متعلقان و گروه مجانبان مقرر می گردد، و با آثار شوم و عواقب نامنت که در سیر افراد مجرم و گناهکار می شود.

و حق کنید آموزگار نیست کسی خواه نظر کلیات خود، با تربیت جهل و نادانی مبارزه کند و دانش آموزانی را که چندان باالویشن دانش، اظهار علاقه نمی کنند به انگیزی علم و دانش وادارسازد. یک چنین مربی، برای رسیدن به مقصد باید از دو عامل محرک و بازدارنده استفاده کند، از یک طرف باید آثار و منافعه سرشار علم و دانش را برای آنان تشریح کند و از طرف دیگر مضرات جهل و نادانی را که درون انسان را سیاه کرده و او را به خاک ذلت می نشاند، بیان نماید در این صورت دانش آموزان

(۱) بعضی مضمون آیات دیگری نیز در قرآن هست به سوره های سوره ۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶ که در ادامه مرقوم می باشد.

با دقت نظر گرفتن آثار ارزنده علم، به انگیزی آن علاقه پیدا کرده، و با توجه به آثار جهل و بی سوادی، از عواملی که آنان را به سوی آن می کشند، دوری می جویند.

با این یک چنین مربی هم بشیر است و مشر، و هم نذیر است و منذر.

بی المثل: گروهی از جوانان که به مواد مخدر معتاد شده اند در اختیار مربی دلسوزی قرار می گیرند تا آنان را از چنگال چنین بیماری مهلک برهاند، در این راه، تنها تشویق و تعیین پاداش برای کسانی که باز اذده قاطع، تصمیم بر ترک آن بگیرند، کافی نیست بلکه باید از عوامل بازدارنده مانند نشان دادن فیلم های مربوط به عواقب شوم و نکبت بار اعتیاد به مواد مخدر و پاحس و زندان و دیگر عوامل بازدارنده، استفاده کرد.

در تمام جوامع مترقی جهان، اگر تشویق و پاداش وجود دارد، تهدید و کیفر نیز حکم فرما است، و بزرگترین اشتباه این است که ما، در مراحل تربیت تنها از عامل مثبت و محرک استفاده کرده، و از عامل منفی و بازدارنده غفلت ورزیم.

چهارم پیامبران در قرآن مجید: فرآن مجید تمام پیامبران آسمانی را با چهره «مُنذِر» و «مُنذِر» یعنی شادت دهنده و بیم رسان معرفی می کند چنانکه می فرماید: «فبعث الله لیسین مشرین و منذرین» (سوره بقره آیه ۲۱۳)

خداوند پیامبران را برانگیخت تا مردم را شادت دهند و از عواقب بدوشوم گناه برسانند (۱)

(۱) بعضی مضمون آیات دیگری نیز در قرآن هست به سوره های سوره ۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶ که در ادامه مرقوم می باشد.

و در آیات متعددی پیامبر گرامی را «المبشر» و «المنذر» (۱) و «النبی» و «الذکر» (۲) معرفی می کند و در آیه مورد بحث می فرماید: **وَمَا ارسلناک الا مبشراً و نذیراً** :

ما تو را نفرستادیم جز بشارت دهنده و بیم رسان
و در این جا از یادآوری روزگه ناگزیریم :

۱ - برخلاف اندیشه مسیحیان که آئین مسیح را آئین محبت و خود او را مسخر و سفیر بقاوت می دانند تنها مهر و مودت سازنده اجتماع و انسان کامل نیست و به جای این که اهل محبت باشیم باید اهل هدف باشیم و اگر روزی مصالح اجتماع بحاجت کرد، از عوامل قهر و خشم، بیم و انداز نیز استفاده کنیم .

مهر و مودت در موارد خشم و غضب ، مایه ناهنجاری اجتماع و اذیت گشته شدن نظامات زندگی است . کسانی که به نوایس و اموال مردم تجاوز می کنند باید تنبیه و مجازات شوند، لیکن از در بر وجهه قابل و آزاد کردن زانی و سارق، سب گسترش چندین باره اجتماع می گردد .

دانش آموزی که اوقات تحصیل خود را در امر اکران آلوده نباهمی کند و در پایان سال از عهدہ امتحانات بر نمی آید و به هیچ تذکری گوش نمی دهد حتماً باید مجازات شود و ارتقا به چنین فرد علاوه بر این که روح تحصیل را در دیگران می کشد، و حقوق آنان را ضایع می سازد، خود ستمی است بر این فرد که در درس نخواند بالا می رود و سرانجام در اجتماع مرد

می شود، و با سر به زمین نمی خورد.
و در حقیقت کبیر و خشم نسبت به این افراد، مهر است که از جانب مری بر اجتماع و چه بسا بر خود آن فرد گه گاه می شود و مظهر کار خشم است و کبیر، وای نا ماطل مهر است و محبت .

۲ - کبیرهایی که در کمین اعمال مانده اند بر دو نوعند ، گاهی کبیرهایی است که فرادستی مانند پادشاهت، زندان و جرمهای عقلی و غیره، و گاهی کبیرهایی است که از وضعی اعمال ما می باشند ، مانند فریب قوم اعتدال بمواد مخدر و غیره که سلامت و تقدیرسی انسان را به خطر افکند، و او را با بیماریهای گوناگونی زور می رساند .

فرد مری باید از هر دو کبیر استفاده کند و هر دو را برای او تشریح کند .

در آئین منشی اسلام هر دو نوع کبیر وجود دارد زیرا علاوه بر کبیرهای شرعی و فرادستی، مانند سرقت دست دزد ، زدن تازه بانه به شرابطوار ، کبیرهایی نیز در سراسر اقدار است که نتیجه اعمال ما و سر دگرهای ما است .

بنی این مطلب در یادش نیز وجود دارد زیرا پادشاه بر دو نوع است پادشاهای شرعی و فرادستی و پادشاهان تکوینی و خلقی که با مقایسه به موضوع کبیر، هر دو نوع آن روشن می گردد .

پیامبران به تشریح قرآن ، هم پیشتر هستند و هم پیام رسان و منذر با شتر از انواع تکوینی اعمال و
نیمه صفحه ۱۳

(۱) به سوره های بقره ۱۱۹ ، ساء ۲۸ ، فاطر ۲۲ فصلت ۴ مرجمه شود

(۲) به سوره های اسراء ۱۰۵ ، احزاب ۲۵

جمعیت بیشتر و این عمل برخلاف مظهرهای سیاسی کشورهای بزرگ است.

اعلام‌شاهی از مجال علمی به اصطلاح «آکادمیک» در آمریکا احلام کرده‌اند که امریکا باید ازیر و اناخت کفک مالی به منتهای فطرت خودداری کند تا این که جمعیت آنها بحداقل برسد!

یکی از این رجال علمی بنام دکتر گاردین (Garret Hardin) استاد ادبیات و علوم انسانی در دانشگاه «کالیفرنیا» اخیراً اظهار نظر کرده است که چقدر خوب خواهد بود اگر میلیونها انسان در هندوستان بپرند تا این که جمعیت هند به ۷۰ میلیون برسد یعنی به مساوی ۵۹۳ درصد جمعیت فعلی تقلیل یابد و این موضوعی امکان دارد که دولت‌های بزرگ به هند کمک جسی نکنند بلکه چشهای انسانی خود را به منتهای تروتمند ارد پاؤز این بفرستند و پیشنهاد این پرورسور که خلاصه آن این است که بسیاری از مردم جهان از گرمگی بپرند، در بسیاری از مجال آنان مورد توجه پیشی قرار گرفته است!

دکتر هاردن برای لایحه پیشنهاد خود اعلام کرده

بهره از صفحه ۶

عواقب شوم گناه که زندگی آنان را در هر دو جهان نامی ساند، بیم داده برسانند.

از این بیان روشن می‌گردد که مقصود از ترس از خداوند همان ترس از مخالفت با او است که آنگاه بدو ترس از زندگی انسان دارد.

امیر مومنان در سخنان خود پنج موضوع را توصیه

(۱) نهج البلاغه کلمات قصار شماره ۸۲

است که افزایش جمعیت در این کشورها (هند و مانند آن) موجب اضطراب و آشفتگی است.

***

آری این است شیخه نهائی بحث‌های آکادمیک (علمی) و منطقی حد انشاسی ما نرا با لیزم (ماده پرستی) در هر انحصه کمونیستی امریکا معمولاً از گرایشهای مادی جهان کمونیستی انتقاد میکنند در صورتی که امروز چنین نظریاتی از طرف دانشمندان آنها بهتر از مائو لیزم دیگران بیست و دو واقع هر دو بیراهه می‌روند.

حقیقت امر این است که سنگ اول نای دسر مایه، داری شد عدالتی و «مادیگری کمونیستی» همان فراموش کردن اخلاق انسانی و ماده پرستی است که جهان غرب را پس از رنسانس (نهضت علمی) اروپا فرا گرفته است.

زی نجات عصر جدید دد این است که مردم به این «مکتبها» بی‌اعتنا باشند زیرا همین افکار و نظریات استعماری است که بعد از رنسانس بوجود آمده و این مشکلات را ایجاد کرده است.

پرونده علوم انسانی و مطالعات فلسفی

و سفارش می‌کند که یکی از آنها این است که می‌فرماید: **وَلَا يُخَافَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا** (۱)

: تنها از نگاه خود ترسند و الا خدا را مظهر رحمت است چنانکه در دعا می‌خوانیم:

يَا مُنِّمٌ وَسِعَتْ رَحْمَتُهُ كُلَّ شَيْءٍ

خدایم که رحمت او همه جهان را فرا گرفته است.